

MODERNISERING VAN HET BEHEER VAN DE SOCIALE ZEKERHEID: VOORDELEN VOOR DE SOCIAAL VERZEKERDEN

Frank ROBBEN
Administrateur-generaal
Kruispuntbank van de Sociale Zekerheid
Sint-Pieterssteenweg 375
B-1040 Brussel
Tel: 02/741.84.02
E-mail: management@ksz.fgov.be

1. Inleiding

Gedurende het laatste decennium werden heel wat initiatieven genomen ter modernisering van het beheer van de sociale zekerheid. Naast de instelling van het globaal financieel beheer, dat ik in deze bijdrage onbesproken laat, werd heel wat aandacht besteed aan de modernisering van het informatiebeheer en het uitwerken van een nieuw werkingskader voor de sociale parastatalen. Beide initiatieven hebben zeker niet alleen gunstige gevolgen voor de sociale zekerheid als systeem en voor de bij de uitvoering ervan betrokken instellingen, maar ook voor de individuele sociaal verzekerden. Men mag ze zelfs als een belangrijke voorwaarde beschouwen opdat bepaalde principes vastgelegd in het Handvest van de Sociaal Verzekerde systematisch zouden kunnen worden uitgevoerd. In deze tekst wordt dan ook een overzicht gegeven van beide initiatieven, met een concrete stand van zaken en een aanduiding van de vooropgestelde perspectieven. Het geheel wordt doorspekt met een vermelding van de voordelen die één en ander oplevert voor de sociaal verzekerden.

2. De informatisering van de sociale zekerheid

2.1. Stand van zaken en reeds voelbare voordelen voor de sociaal verzekerden

Informatie over de sociale en professionele situatie van de sociaal verzekerden is, naast de personele en financiële middelen, zowat het belangrijkste productiemiddel van de instellingen van sociale zekerheid. Deze informatie is nodig om de bijdragen voor de sociale zekerheid te kunnen berekenen en innen, om de sociale zekerheidsuitkeringen te kunnen vaststellen en uitbetalen, en om een permanente evaluatie en bijsturing van het sociaal beleid mogelijk te maken in functie van de wijzigende maatschappelijke omstandigheden. Het is dan ook van groot belang dat de bestuursverantwoordelijken bijzondere aandacht besteden aan het gebruik van efficiënte methoden van gegevensbeheer en -verwerking binnen het kader van de sociale zekerheid. Sedert de tweede helft van de jaren tachtig worden in België op dit vlak grote inspanningen geleverd. In 1991 werd met de Kruispuntbank zelfs een parastatale opgericht die specifiek tot doel heeft om het informatiebeheer in en -verkeer tussen de instellingen van sociale zekerheid te optimaliseren, o.a. door de uitbouw van een netwerk voor elektronische gegevensuitwisseling tussen de ruim 2.000 Belgische instellingen van sociale zekerheid. Doelstelling is te komen tot een snellere en juistere vaststelling van de sociale rechten, tot een aanzienlijke administratieve ontlasting van de instellingen van sociale zekerheid en hun informanten, zoals de sociale verzekerden en hun werkgevers, tot kostenbeheersing en tot een betere ondersteuning van de sociale beleidsvoering.

Bijna alle instellingen van sociale zekerheid zijn inmiddels aangesloten op het netwerk voor elektronische gegevensuitwisseling beheerd door de Kruispuntbank. Het betreft meer bepaald alle sociale parastatalen, de Dienst tegemoetkomingen aan gehandicapten van het Ministerie van Sociale Zaken, Volksgezondheid en Leefmilieu, de Administratie der Pensioenen van het Ministerie van Financiën, de sociale inspectiediensten, de ziekenfondsen, de werkloosheidskassen, de gezinsbijslagkassen, de arbeidsongevallenverzekeraars, de zelfstandigenkassen en de grootste fondsen voor bestaanszekerheid. Daaraan werden recentelijk de eerste OCMW's toegevoegd.

De diensten aangeboden binnen het netwerk van de Kruispuntbank realiseren reeds in belangrijke mate de vooropgestelde doelstellingen. Onderstaand overzicht van de belangrijkste verwezenlijkingen moge dit verduidelijken.

2.1.1. Het gebruik van een unieke identificatiesleutel per persoon

Elke persoon wordt voortaan doorheen de hele sociale zekerheid geïdentificeerd aan de hand van een unieke sleutel, het identificatienummer van de sociale zekerheid (INSZ). Dit INSZ staat overigens op visueel en elektronisch leesbare wijze vermeld op de SIS-kaart (zie punt 2.1.8.), die elke sociaal verzekerde in de loop van 1998 heeft ontvangen.

Via het gebruik van het INSZ wordt de toegang van de burger tot de sociale zekerheid vergemakkelijkt. Het volstaat dat hij bij om het even welke instelling zijn uniek INSZ kenbaar maakt opdat zijn dossier vlot (elektronisch) kan worden geraadpleegd. Het rondzeulen met tal van dossiernummers is verleden tijd.

Bovendien kan elke instelling van sociale zekerheid aan de hand van het unieke nummer via het netwerk gemakkelijk en op een betrouwbare wijze gegevens over de betrokkene opvragen bij andere instellingen. Zonder unieke identificatiesleutel zou dit moeten gebeuren via inhoudelijke identificatiegegevens zoals de naam, de geboortedatum of het adres, met een veel grotere foutenkans. Door de vlottere gegevensuitwisseling tussen instellingen van sociale zekerheid worden de sociale verzekerden en hun werkgevers ontlast van heel wat administratief werk bij de overmaking van informatie aan de instellingen van sociale zekerheid. Ze moeten immers steeds minder dezelfde inlichtingen meedelen aan tal van verschillende instellingen.

2.1.2. De toegang tot het rijksregister en de KSZ-registers

Het rijksregister en de KSZ-registers, twee complementaire gegevensbanken waarin een aantal basisidentificatiegegevens worden bijgehouden m.b.t. alle Belgische of buitenlandse personen waarover een dossier bestaat in de Belgische sociale zekerheid, kunnen door alle op het netwerk aangesloten instellingen van sociale zekerheid elektronisch worden ondervraagd, interactief of via stapelverwerking. Bovendien worden aan de instellingen automatisch alle wijzigingen meegedeeld van gegevens m.b.t. personen waarover zij dossiers bijhouden, en die zijn ingeschreven in het verwijzingsrepertorium van de Kruispuntbank. Dit geschiedt via een systeem van elektronische brievenbussen, die de instellingen kunnen legen wanneer het hen past.

De beschikbaarheid van de basisidentificatiegegevens in het rijksregister en de KSZ-registers maakt het opvragen van uittreksels uit de bevolkingsregisters bij de gemeenten of van heel wat identiteitsinformatie bij de sociale verzekerden overbodig. Zowel de informatieverstrekkers als

de instellingen van sociale zekerheid die de gegevens moeten verwerken, vermijden daardoor heel wat kosten en tijdverlies. Het tijdsinterval tussen het opvragen en het bekomen van de informatie wordt bovendien herleid van gemiddeld enkele weken tot enkele seconden bij on-line-onderveraging en maximum twee dagen bij stapelonderveraging. Daardoor kunnen de dossiers veel sneller worden afgehandeld en verhoogt de service aan de sociale verzekerden.

Via het systeem van elektronische post worden alle geïnteresseerde instellingen van sociale zekerheid systematisch op de hoogte gebracht van voor hen relevante geboortes, adreswijzigingen en overlijdens, die nog enkel bij de gemeente moeten worden aangegeven. Eenmaal de gemeente op de hoogte gesteld, hoeft de sociale verzekerde niet meer alle betrokken instellingen van sociale zekerheid te informeren. De mededeling van adreswijzigingen en overlijdens laat de betalingsinstellingen toe heel wat intrestverlies en/of recuperatiekosten te vermijden die het gevolg zijn van het uitschrijven van betalingsopdrachten of postassignaties aan overleden of verhuisde personen.

In totaal werden door de raadpleging van het Rijksregister en de KSZ-registers in 1998 32 miljoen papieren uittreksels vermeden.

2.1.3. De geautomatiseerde inzameling en opslag van loon- en arbeidstijdgegevens

Waar de inzameling van loon- en arbeidstijdgegevens m.b.t. werknemers, met het oog op de vaststelling van de sociale zekerheidsbijdragen, tot in 1989 omzeggens uitsluitend via papier verliep, werd vanaf 1990 aan de werkgevers de mogelijkheid geboden de trimestriële aangiften aan de Rijksdienst voor Sociale Zekerheid (RSZ) op elektronische dragers te verrichten. Inmiddels worden de aangiften voor bijna 90% van de werknemers elektronisch meegedeeld. Dat vermindert aanzienlijk het administratief werk voor de werkgevers, niet in het minst omdat de programma's voor het aanmaken van de elektronische aangiften op voorhand worden getest en erkend door de RSZ, waardoor de kans op fouten en dus de kans op tijdrovende nabehandeling van opmerkingen wordt vermeden.

De informatie afkomstig van de werkgevers wordt sedert 1990 opgeslagen in een gegevensbank van de RSZ (de zgn. loon- en arbeidstijdgegevensbank (LATG-bank)), die op dit ogenblik toegankelijk is voor de instellingen uit de sector jaarlijkse vakantie, voor de diensten van de ASLK die de individuele pensioenrekening bijhouden, voor het RIZIV en voor de Fondsen voor Bestaanszekerheid. Voordien kregen deze instellingen hoogstens copieën van de papieren RSZ-aangiften, die door elk van hen afzonderlijk werden ingegeven in computers met het oog op de verwerking ervan. Informatie die bij heel wat werkgevers of sociale secretariaten elektronisch beschikbaar was, werd dus uitgedrukt op papier om ze aan de RSZ te verstrekken, en nadien door verscheidene instellingen van sociale zekerheid terug ingetikt op elektronische dragers. Tussen de betrokken instellingen bestond bovendien nauwelijks samenwerking inzake de verwerking van de gegevens, zodat bepaalde controles twee- of driemaal werden verricht en andere, hoewel noodzakelijk, niet werden doorgevoerd.

Aan veel van deze inefficiënties werd inmiddels verholpen door de beschikbaarheid van de LATG-bank in het netwerk beheerd door de Kruispuntbank en door duidelijke afspraken tussen de betrokken instellingen inzake taakverdeling bij de controle en de verwerking van informatie. De voordelen hebben niet op zich laten wachten. Zo kon heel wat personeel van de betrokken

instellingen worden verlost van overbodig intikwerk en worden ingezet voor doelmatigere taken zoals inhoudelijke dossierbehandeling. De reeds jaren aanslepende problemen met de tijdige uitbetaling van het vakantiegeld werden voor een groot deel automatisch opgelost, doordat de gegevens veel sneller doorstromen en onmiddellijk elektronisch kunnen worden verwerkt. De ASLK is tenslotte kunnen stoppen met het aanvullen van zijn 6,6 kilometer lang archief van papieren RSZ-aangiften. Zij worden voortaan immers gearhiveerd op optische schijven bij de RSZ. De bijdragebons voor werknemers worden voortaan automatisch door de RSZ afgeleid uit de LATG-bank en via de Kruispunbank elektronisch overgemaakt aan de ziekenfondsen (zie punt 2.1.6.).

Van de LATG-bank mag op korte termijn nog veel meer nut worden verwacht. Ook andere instellingen van sociale zekerheid kunnen er immers voor hen cruciale informatie vinden. Zeker wanneer ervoor wordt gezorgd dat het begrippenapparaat in de onderscheiden sectoren van de sociale zekerheid beter op mekaar kan worden afgestemd, hetgeen inmiddels juridisch grondig is voorbereid (zie punt 2.2.2.). Alle instellingen die loon- of arbeidstijdgerelateerde vervangingsinkomens dienen vast te stellen, zouden dan immers beroep kunnen doen op de LATG-bank om de berekeningsbasis hiervoor te kennen.

Tenslotte is de LATG-bank een uiterst interessant instrument ter ondersteuning van de sociaal-economische beleidsvoering. Haar beleidsondersteunende en wetenschappelijke waarde neemt overigens permanent toe naarmate de tijdsperiode die ze beslaat langer wordt en de opgeslagen gegevens accurater. Een eerste veelbelovend resultaat is de driemaandelijkse publicatie, door de RSZ, van de 'snelle ramingen van tewerkstelling'. Deze ramingen geven een betrouwbaar beeld van de evolutie van de tewerkstelling op basis van een koppeling van de LATG-bank met andere gegevensbanken, 5 maanden na het einde van elk aangiftekwaartal. Daartoe behoort België voortaan tot de landen die het snelst over betrouwbare statistieken beschikken over de evolutie van de tewerkstelling.

In 1997 was de LATG-bank de basis voor meer dan 60 miljoen uitgewisselde elektronische berichten, exclusief de bijdragebons (zie punt 2.1.6.).

2.1.4. Het werkgeversrepertorium

In het stelsel van sociale zekerheid voor werknemers, is de beschikbaarheid van juiste en toereikende informatie over de werkgever van cruciaal belang, bijvoorbeeld voor de bepaling van de percentages voor de berekening van de sociale zekerheidsbijdragen, de vaststelling van de bevoegde gezinsbijslagkas of de beslissing omtrent de toepasselijke collectieve arbeids-overeenkomsten.

Sedert enige tijd hebben alle daartoe gemachtigde instellingen van sociale zekerheid on line of via stapelverwerking toegang tot het werkgeversrepertorium dat de RSZ sedert jaren bijhoudt, met inbegrip van de historiek. Voordien bestond enkel de mogelijkheid om sporadisch een punctuele copie op magneetband van dit repertorium te bekomen.

Ook deze faciliteit biedt enorme voordelen, vooral in combinatie met een raadpleging van de LATG-bank, waaruit de link tussen werknemer(s) en werkgever(s) doorheen de tijd kan worden afgeleid. De vaststelling van de opeenvolgende bevoegde gezinsbijslagkassen bij verandering

van werkgever, wat in het verleden dikwijls voor problemen zorgde en regelmatig aanleiding gaf tot onderbrekingen in de betaling van de gezinsbijslag, is nu bijvoorbeeld kinderspel.

2.1.5. De herziening van het pensioenkadaster

Het RIZIV houdt sedert enige tijd een pensioenkadaster bij met het oog op de inning van een inhouding van 3,55 % op de wettelijke ouderdoms-, rust-, anciënniteits- en overlevingspensioenen en andere dusdanige voordelen. Dit kadaster wordt gevoed door aangiften gedaan door de schuldenaars van deze pensioenen of voordelen.

Inmiddels heeft de wetgever ook een progressieve solidariteitsbijdrage ingevoerd, die moet worden afgehouden op de per persoon gecumuleerde pensioenbedragen, en beslist dat ook het percentage van de op de pensioenen in te houden fiscale voorheffing moet worden vastgesteld rekening houdend met de per persoon gecumuleerde pensioenbedragen. Voor de vaststelling van de solidariteitsbijdrage en het percentage van de voorheffing werd teruggevallen op de gegevens beschikbaar in het pensioenkadaster van het RIZIV. Er werd evenwel snel vastgesteld dat het in het kader van de inhouding van 3,55 % uitgebouwde kadaster diende te worden herzien om optimaal te kunnen worden ingezet voor de ondersteuning van de toepassing van de vermelde maatregelen. Naar aanleiding daarvan wordt het pensioenkadaster zodanig hervormd dat het als informatieserver kan worden ingeschakeld binnen het netwerk beheerd door de Kruispuntbank met een driedubbele functionaliteit:

- de ondersteuning van de berekening van bijdragen en voorheffingen op gecumuleerde, effectief uitbetaalde pensioenbedragen, zoals de bijdrage van 3,55 % en de solidariteitsbijdrage;
- volledige informatie ter beschikking stellen omtrent welke wettelijke en extra-legale pensioenvoordelen worden toegekend door welke instantie aan welke persoon, o.a. met het oog op de toepassing van de regels inzake samenloop tussen deze voordelen;
- de ondersteuning van de sociale beleidsvoering inzake pensioenen.

Op basis van het pensioenkadaster werden ten behoeve van de Rijksdienst voor Pensioenen en de Administratie der Pensioenen in 1998 569.000 elektronische overzichten opgesteld, die, per persoon, alle genoten wettelijke en bovenwettelijke pensioenvoordelen vermelden, zodat deze twee instellingen in functie van het gecumuleerde pensioenbedrag de progressieve solidariteitsbijdrage en fiscale voorheffing kunnen vaststellen die op elk van de pensioenvoordelen moet ingehouden worden. Daarna werden aan alle instellingen die wettelijke pensioenen uitbetalen via 98.500 elektronische attesten de bedragen meegedeeld van de solidariteitsbijdrage en het percentage van de fiscale voorheffing die ze moeten inhouden op elk betaald voordeel.

2.1.6. De automatisering van de bijdragebons

Tot voor enkele jaren diende elke verzekerde in de ziekte- en invaliditeitsverzekering jaarlijks een papieren bijdragebon over te maken aan zijn ziekenfonds om zijn verzekeraarheid te bewijzen. Deze bon werd hem afgeleverd, naargelang het geval, door zijn werkgever, zijn zelfstandigenkas of de instelling van sociale zekerheid die hem uitkeringen uitbetaalde. De ziekenfondsen tikten deze papieren bons in op elektronische dragers en verwerkten ze, waarna het RIZIV bepaalde controles kon uitvoeren om na te gaan of de bons wel overeenkwamen met informatie beschikbaar bij de RSZ of andere instellingen van sociale zekerheid.

Geleidelijk zijn alle papieren bijdragebons afgeschaft, zowel voor de ambtenaren, de werknemers en de zelfstandigen, als voor de onderscheiden soorten rechthebbenden op sociale-zekerheidsuitkeringen (werklozen, arbeidsongeschikten, ...). De bijdragebewijzen worden voortaan op geautomatiseerde wijze afgeleid uit diverse gegevensbanken beschikbaar bij de RSZ, de RSZPPO, de zelfstandigenkassen, de Hulp- en Voozorgskas voor Zeevarenden en de RVA, en via het netwerk van de Kruispuntbank overgemaakt aan de ziekenfondsen. Dit ontlast de werkgevers van het afdrucken van de bijdragebons, de sociaal verzekerden van het gezeul met papieren attesten, de ziekenfondsen van tijdrovend en foutgevoelig intikwerk, en het RIZIV van overbodig geworden controles.

In 1998 werden bijna 12 miljoen elektronische bijdragebons uitgewisseld.

2.1.7. De elektronische uitwisseling van attesten m.b.t. sociale rechten

De voorbije jaren heeft de Kruispuntbank zich ook bijzonder toegelegd op de ontwikkeling van gegevensstromen die instellingen van sociale zekerheid toelaten op een elektronische wijze de sociaal-zekerheidsrechtelijke toestand van een persoon mee te delen aan andere instellingen, binnen of buiten de sociale zekerheid, die deze informatie nodig hebben voor de uitvoering van hun taken. Daarmee wordt vermeden dat door de instellingen van sociale zekerheid heel wat papieren attesten moeten worden aangemaakt en opgestuurd naar de sociale verzekerden, die ze dan bij een andere instelling moeten gaan afgeven, waar de erop voorkomende gegevens opnieuw worden ingetikt. Voorbeelden van dergelijke attesten, die nu dus rechtstreeks elektronisch worden uitgewisseld tussen instellingen van sociale zekerheid of andere instanties, zoals gemeenten of de Administratie der Directe Belastingen, staan uitvoerig beschreven in het recentste activiteitenverslag. Hieronder worden een aantal dergelijke stromen opgesomd, onder vermelding van de cijfers m.b.t. het jaar 1998:

- 2,1 miljoen nieuwe elektronische inschrijvingen van dossiers in het verwijzingsrepertorium van de Kruispuntbank, zodat de beheerders van deze dossiers elektronisch gegevens kunnen verkrijgen van andere instellingen van sociale zekerheid, hetzij op vraag, hetzij automatisch wanneer een bepaalde gebeurtenis zich voordoet (vb. adreswijziging);
- 3,5 miljoen elektronische attesten bestemd voor de ASLK m.b.t. werklozen of personen in loopbaanonderbreking, zodat de ASLK m.b.t. deze personen de pensioenrekening kan vervolledigen;
- 57.000 elektronische attesten bestemd voor de ASLK m.b.t. personen die recht hebben op een gehandicapptentegemoetkoming, zodat de ASLK m.b.t. deze personen de pensioenrekening kan vervolledigen;
- 2,1 miljoen elektronische attesten afkomstig van de RVA en bestemd voor de gezinsbijslagkassen waarmee het statuut van (langdurig) werkloze of loopbaanonderbreker wordt meegedeeld, zodat de gezinsbijslagkassen het recht op (verhoogde) gezinsbijslag kunnen vaststellen;
- 30.500 elektronische attesten afkomstig van de RVA en bestemd voor de gezinsbijslagkassen m.b.t. kinderen die genieten van een werkloosheidsuitkering, zodat de betaling van de gezinsbijslagen voor deze kinderen kan worden stopgezet;
- 1,1 miljoen elektronische attesten bestemd voor de ziekenfondsen m.b.t. personen die

- recht hebben op een bestaansminimum, een gehandicapptentegemoetkoming, een gewaarborgd inkomen voor bejaarden, een verhoogde gezinsbijslag wegens handicap, of die langdurig werkloos zijn, zodat de ziekenfondsen m.b.t. deze personen het recht kunnen vaststellen op een verhoogde tussenkomst in de kosten van gezondheidszorgen, met deze gegevens kunnen rekening houden bij de vaststelling van de forfaitaire tegemoetkoming voor chronisch zieken, en de sociale franchise automatisch kunnen toepassen;
- 8,9 miljoen elektronische attesten bestemd voor de Administratie der Directe Belastingen m.b.t. de remgelden betaald voor gezondheidszorgen, zodat de Administratie der Directe Belastingen bij de belastingsaanslag automatisch en op gezinsbasis de bedragen kan vaststellen die moeten worden afgetrokken van de te betalen personenbelasting in het kader van de fiscale franchise;
  - 7,2 miljoen elektronische attesten bestemd voor de Administratie der Directe Belastingen, die aangeven welke personen al dan niet onder de toepassing vallen van de bijzondere bijdrage voor de sociale zekerheid die door de Administratie der Directe Belastingen wordt geïnd op het belastbaar gezinsinkomen, of die de bedragen aangeven waarmee de bijzondere bijdrage voor de sociale zekerheid moet worden verminderd ten gevolge van de betaling van een verhoogde bijdrage in het sociaal statuut van de zelfstandigen;
  - 152.000 elektronische attesten afkomstig van de arbeidsbemiddelingsdiensten en bestemd voor de gezinsbijslagfondsen m.b.t. schoolverlaters die zich hebben ingeschreven als werkzoekende, zodat het recht op gezinsbijslag voor deze personen wordt gevrijwaard;
  - 2,4 miljoen elektronische attesten bestemd voor gemeenten en provincies, die aangeven welke van hun belastingplichtigen een verhoogde terugbetaling genieten van kosten voor gezondheidszorgen, zodat de gemeenten en provincies aan deze personen automatisch de vermindering of vrijstelling van gemeente- of provinciebelasting, die in vele reglementen is voorzien, kunnen toekennen;
  - 317.000 elektronische attesten bestemd voor Belgacom, die aangegeven welke rechthebbenden op een sociaal telefoontarief recht blijven hebben op een verhoogde terugbetaling van kosten voor gezondheidszorgen, zodat het recht op een sociaal telefoontarief automatisch kan worden verlengd;
  - 324.000 elektronische berichten tussen Belgische en buitenlandse pensioeninstellingen van berichten die toelaten een overzicht bij te houden van de pensioenrechten die de in de Europese Unie migrerende werknemers opbouwen in verschillende lid-staten.

2.1.8. De SIS-kaart

In de loop van 1998 kreeg elke sociaal verzekerde een sociale identiteitskaart of SIS-kaart. Deze kaart heeft de vorm van een geheugenchipkaart, waarop gegevens enerzijds zijn gedrukt en anderzijds elektronisch zijn opgeslagen.

In de eerste plaats bevat de SIS-kaart een aantal basisidentificatiegegevens, waaronder het INSZ. Deze gegevens staan op de SIS-kaart zowel in visueel als elektronisch leesbare vorm. Het feit dat de sociaal verzekerde beschikt over een officieel document waarop zijn INSZ op een betrouwbare wijze staat vermeld en dat moet worden getoond bij elk contact met een instelling van sociale zekerheid, leidt tot een snellere en juistere dienstverlening aan de verzekerde. Vooreerst verhoogt daardoor de beschikbaarheid van het (juiste) INSZ in de gegevensbanken van de instel-

lingen van sociale zekerheid. Bovendien beschikt ook elke instelling die het netwerk wil onder-
vragen, systematisch over het juiste INSZ. Daardoor kunnen de gegevens die nodig zijn voor de
vaststelling van de sociale rechten via het netwerk van de Kruispuntbank vlugger, vaker en met
meer juistheidswaarborgen worden teruggevonden. De sociaal verzekerde moet dan minder vaak
gedetailleerde informatie verstrekken aan verschillende instellingen van sociale zekerheid en de
sociale rechten kunnen sneller en correcter worden vastgesteld.

De sociale identiteitskaart kan ook worden gebruikt als basis voor de vermelding van het INSZ
op elke aangifte die de werkgever of andere instanties, zoals de uitbetalers van extra-legale
pensioenen, moeten doen over een sociaal verzekerde. Daardoor worden de werkgevers en deze
andere instanties ontlast van de opvraging van dat nummer bij het Rijksregister of een instelling
van sociale zekerheid, en van de tijdrovende nabehandeling van bijkomende vragen die instelli-
ngen van sociale zekerheid of de fiscale administratie stellen ten gevolge van het ontbreken van
het nummer. De verwerking van deze aangiften kan door de ontvangende instellingen dan ook
veel efficiënter geschieden, in het bijzonder wanneer op basis van dat nummer gegevens over de
betrokken persoon afkomstig vanuit verschillende bronnen moeten worden samengebracht. Een
goed voorbeeld hiervan is het in punt 2.1.5. vermelde pensioenkadaster, waarin alle
pensioenvoordelen die aan een persoon worden uitbetaald door diverse instanties moeten worden
samengebracht met het oog op de vaststelling van bijdragen of fiscale voorheffingen op de per
persoon gecumuleerde bedragen of met het oog op het aanmaken van pensioenstatistieken.
Zonder een aangiftesysteem waarbij het INSZ systematisch wordt vermeld, wordt het correct
samenbrengen van de gegevens per persoon aanzienlijk bemoeilijkt.

De vermelding van het INSZ op de sociale identiteitskaart onder elektronisch leesbare vorm laat
bovendien toe elektronische leesapparatuur te gebruiken aan loketten van instellingen van sociale
zekerheid, bij werkgevers of in andere situaties waarin de sociaal verzekerde zich ten aanzien
van de sociale zekerheid dient te identificeren, en vermijdt aldus onnodig en foutgevoelig
overtikwerk. Het certificaat dat bij het elektronisch lezen van de sociale identiteitskaart automa-
tisch wordt gegenereerd, kan in elke fase van het latere verwerkingsproces van de gegevens
dienst doen als bewijs van de betrouwbaarheid van het meegedeelde INSZ en meervoudige juist-
heidscontroles vermijden.

Aan de hand van de sociale identiteitskaart zal de sociaal verzekerde in de toekomst ook recht-
streeks of via zijn werkgever elektronisch toegang kunnen krijgen tot bepaalde, niet-
privacygevoelige gegevens die over hem worden bijgehouden bij de diverse instellingen van
sociale zekerheid en de fiscale administratie. Op die manier kan de openbaarheid van bestuur
aanzienlijk verhoogd worden.

Naast de identificatiegegevens bevat de SIS-kaart, enkel in elektronische vorm, ook gegevens
over de verzekerbaarheidstoestand van de houder in de sector van de gezondheidszorgen. Het
betreft dezelfde gegevens die tot nog toe voorkomen op de kleefbriefjes en de plasticen
ziekenfondskaart, en die aan de houder toelaten zijn verzekerbaarheidstoestand te bewijzen ten
aanzien van medische zorgverstrekkers, zoals apothekers, ziekenhuizen e.d.m.. Op basis van
deze gegevens kunnen de zorgverstrekkers bepalen wat het persoonlijk aandeel is van de
betrokkene in de kostprijs van de verstrekte zorgen. De gegevens over de
verzekerbaarheidstoestand zijn gecijferd en kunnen enkel worden gelezen met behulp van een
decryptiekaart die door het RIZIV enkel wordt uitgereikt aan de zorgverstrekkers die deze gege-

vens moeten kennen met het oog op de toepassing van het systeem van derde betalende. Doordat deze zorgverstrekkers de identificatie- en verzekeraarheidsgegevens vanop de kaart elektronisch kunnen overnemen in hun bestanden, vermijden zij het overtikken van zowat 100 miljoen kleefbriefjes per jaar. Bovendien biedt de overgang van gemakkelijk vervalsbare kleefbriefjes en een niet-veilig actualiseerbare magneetstripkaart per titularis, naar een wel veilig actualiseerbare, elektronisch leesbare geheugenchipkaart voor elke titularis of persoon ten laste, aan de zorgverstrekkers veel meer waarborgen inzake de juistheid van de verzekeraarheidsgegevens, die ze trouwens vanop hun leesapparaat in connectie met de computer van de ziekenfondsen kunnen actualiseren in geval van twijfel.

Indien dit nuttig mocht blijken voor de toepassing van de sociale zekerheid, kunnen op de SIS-kaart later nog andere gegevens worden toegevoegd mits dit wordt toegestaan bij een koninklijk besluit overlegd in Ministerraad en genomen na advies van het Toezichtscomité opgericht bij de Kruispuntbank. Het is daarbij mogelijk verschillende soorten informatie te vercijferen met verschillende sleutels, zodanig dat elke sleutel maar toegang geeft tot een gedeelte van de informatie en dus een selectieve toegang tot de gegevens kan worden verleend in functie van de gebruiker van de kaart.

Het is evenwel niet de bedoeling de SIS-kaart te gebruiken als middel voor elektronisch gegevenstransport tussen instellingen van sociale zekerheid. Het heeft immers geen zin de sociaal verzekerde via een chipkaart te laten instaan voor het transporteren van gegevens naar instellingen die de betrokken gegevens via het hoger beschreven netwerk kunnen verkrijgen. Het gebruik van het netwerk is immers minder belastend voor de verzekerde, sneller, goedkoper en biedt meer waarborgen inzake juistheid en beveiliging van de gegevens. Naast de functie van betrouwbaar identificatiemiddel, zal de kaart dus enkel gebruikt worden om op een elektronische wijze gegevens over het sociaal-zekerheidsrechtelijk statuut van een persoon ter beschikking te stellen aan instanties die *niet* zijn aangesloten op het netwerk van de Kruispuntbank.

2.1.9. Een begin van elektronisch gegevensverkeer tussen werkgevers en instellingen van sociale zekerheid via telecommunicatie

In punt 2.1.3. werd verduidelijkt dat de driemaandelijke aangifte, door de werkgevers aan de RSZ, van de loon- en arbeidstijdgegevens van de door hen tewerkgestelde werknemers reeds grotendeels geschiedt langs elektronische weg. In de praktijk geschiedt dit via de overmaking van magneetbanden, cassettes of diskettes. De technologische evolutie maakt het echter mogelijk om de uitwisseling van deze fysische dragers te vermijden. Inmiddels is dan ook een eerste toepassing operationeel van gegevensuitwisseling via telecommunicatie tussen werkgevers en instellingen van sociale zekerheid, zijnde de onmiddellijke aangifte van tewerkstelling in de bouw-, uitzendkrachten- en busvervoersector. Vanaf 1 januari 1999 wordt ieder begin en einde van een arbeidsrelatie door de werkgevers uit deze sectoren of hun sociale secretariaten aangegeven via telematicakanalen. Een aangifte via papier of de verzending van fysische elektronische dragers is gewoonweg niet meer mogelijk. De elektronische aangifte kan enkel op één van de 3 volgende manieren geschieden:

- via een telefooncommunicatie met een vocale server: de opgebeldde server stelt dan de relevante vragen, die worden beantwoord aan de hand van de druktoetsen van het telefoontoestel;
- via het gebruik van een internet-website: bij het inloggen op de site wordt een

computerprogrammaatje (applet) afgeladen op de PC van de gebruiker, aan de hand waarvan de aangifte kan worden aangemaakt en, na kwaliteitscontrole, kan worden doorgestuurd;

- via file transfer over een telematicanetwerk.

De SIS-kaart wordt hierbij gebruikt als betrouwbaar identificatiemiddel m.b.t. de aan te geven werknemer.

Doordat de op deze wijze aangegeven informatie onmiddellijk beschikbaar is in een gegevensbank bij de RSZ, die interactief kan worden geraadpleegd door alle instellingen van sociale zekerheid die hieraan behoefte hebben (zelfs door sociale inspectiediensten m.b.v. een draagbare PC en een GSM), wordt de werkgever ontlast van het specifiek bijhouden van deze informatie in aparte documenten. Meer bepaald zijn de specifieke, driemaandelijke tewerkstellingskaarten in de bouwsector, en het speciaal personeelsregister en het individueel tewerkstellingsdocument in de interimsector afgeschaft.

Via het internet kan een opdrachtgever van bouwwerken overigens ook reeds bij de RSZ interactief te weten komen of een bepaalde werkgever uit de bouwsector in orde is met de bijdragebetaling aan de RSZ en het Fonds voor Bestaanszekerheid, en of de opdrachtgever al dan niet gehouden is tot de inhouding van bepaalde bedragen op de gepresenteerde facturen. Deze gegevensbank bij de RSZ wordt gemiddeld 2.000 maal per dag geraadpleegd, en de openbaarmaking ervan heeft geleid tot een aanzienlijke regularisatie van achterstallige bijdragen.

2.2. Enkele op til staande initiatieven en de perspectieven voor de sociaal verzekerde

2.2.1. De aansluiting op het netwerk van nieuwe gegevensbanken en de ontwikkeling van nieuwe gegevensstromen

Naarmate nieuwe gegevensbanken binnen of buiten de sociale zekerheid worden opgebouwd, die nuttig zijn voor de instellingen van sociale zekerheid, worden deze ingeschakeld in het netwerk. In de nabije toekomst zal dit het geval zijn voor het repertorium van de gezinsbijslagen van de RKW, de loon- en arbeidstijdgegevensbank van de RSZPPO, het centrale repertorium van de zelfstandigen van de RSVZ en het wachtregister van de kandidaat-vluchtelingen en het Rijksregister van de niet-natuurlijke personen van het Ministerie van Binnenlandse Zaken. Ook kunnen nog heel wat papieren attesten worden vervangen door rechtstreekse elektronische gegevensstromen tussen instellingen van sociale zekerheid. Men denke bijvoorbeeld aan het attest afkomstig van de pensioeninstellingen, aan de hand waarvan de ziekenfondsen het recht op verzekeraarheid in de ziekteverzekering vaststellen voor gepensioneerden, de attesten i.v.m. de rechthebbenden op uitkeringen wegens arbeidsongeschiktheid of moederschapsbescherming in de ziekteverzekering of de attesten i.v.m. de inschrijving als werkzoekende bij arbeidsbemiddelingsdiensten ter bestemming van de werkloosheidskassen. Telkens de betrokken gegevensleveranciers en -bestemmingen technisch klaar zijn, zullen deze attesten worden vervangen door aangepaste elektronische gegevensstromen. De sociaal verzekerde zal dan telkens minder geconfronteerd worden met dergelijke papieren attesten.

2.2.2. De multifunctionele aangifte van loon- en arbeidstijdgegevens

In punt 2.1.3. werd aangegeven dat de driemaandelijke aangifte die door de werkgevers aan de RSZ wordt verricht m.b.t. de lonen en arbeidstijden van door hen tewerkgestelde werknemers, reeds wordt gebruikt als basis voor de berekening van de sociale-zekerheidsbijdragen, van de pensioenen en van het jaarlijks vakantiegeld voor handarbeiders, alsook voor de vaststelling van de verzekeraarbaarheid in ziekte- en invaliditeitsverzekering. Daarnaast moeten dezelfde werkgevers echter ook nog aan de fiscus aangifte doen van de lonen die ze aan hun werknemers hebben uitbetaald, en van de bedrijfsvoorheffing die ze daarop hebben ingehouden. Wanneer bepaalde sociale risico's, zoals werkloosheid of arbeidsongeschiktheid zich voordoen, vragen de instellingen die de uitkeringen vaststellen, aan de werkgever bovendien ad hoc om de invulling van papieren formulieren waarop nogmaals loon- en arbeidstijdinformatie wordt opgevraagd.

Sedert anderhalf jaar wordt grondig de invoering voorbereid van een multifunctionele aangifte van loon- en arbeidstijdgegevens die de werkgever moet toelaten om éénmalig alle gegevens inzake lonen en arbeidstijden mee te delen, die nodig zijn voor de volgende doelstellingen:

- de berekening en de inning van de sociale zekerheidsbijdragen op de arbeidsinkomsten van de werknemers, inclusief de vaststelling van de bijdrageverminderingen;
- de berekening van alle loon- en/of arbeidstijdgerelateerde uitkeringen van sociale zekerheid;
- de berekening en de inning van de bedrijfsvoorheffing op de arbeidsinkomsten van de werknemers;
- de berekening en de inning van de personenbelasting op de arbeidsinkomsten van de werknemers;
- de vaststelling van de als kosten aftrekbare arbeidsinkomsten van werknemers in de vennootschapsbelasting;
- het aanmaken van beleidsrelevante tewerkstellings- en loonstatistieken.

Concreet zal deze multifunctionele aangifte opgesplitst worden in twee delen:

- een eerste deel, *onmiddellijke aangifte* genoemd, zal worden verricht wanneer een bepaalde gebeurtenis, zoals een aanwerving of een beëindiging van een arbeidsovereenkomst zich voordoet, en heeft betrekking op doorheen de tijd stabiele informatie, zoals de identiteit van de werknemer en de werkgever, de datum van de gebeurtenis, ...;
- een tweede deel, *periodieke aangifte* genoemd, zal trimestrieel ingezameld en heeft betrekking op wezenlijk tijdsgebonden informatie, zoals uitbetaalde lonen en effectief geleverde arbeids- of daarmee gelijkgestelde prestaties.

Elk gegeven wordt in principe echter nog slechts één maal ingezameld in het kader van de hogervermelde doeleinden. Bij de RSZ zal de betrokken informatie worden opgeslagen in een hervormde loon- en arbeidstijdgegevensbank die via het netwerk van de Kruispuntbank van de Sociale Zekerheid op een gecontroleerde wijze toegankelijk is voor alle instellingen van sociale zekerheid en de fiscus. Tussen de instellingen van sociale zekerheid wordt een taakverdeling afgesproken inzake de controle op de juistheid van de informatie opgeslagen in de gegevensbank. Na deze juistheidscontrole worden de gegevens die worden benodigd voor de vaststelling van de personen- en vennootschapsbelasting elektronisch aan de fiscus overgemaakt.

De begripsharmonisaties inzake arbeids- en hiermee gelijkgestelde tijden en looncomponenten, die nodig zijn opdat de bij de RSZ periodiek aangegeven loon- en arbeidstijdinformatie kan worden herbruikt voor één van hogervermelde doeleinden, zijn voorbereid in een task-force bestaande uit vertegenwoordigers van alle sectoren van de sociale zekerheid voor werknemers. Meer bepaald is een set van uniforme definities van dagen en looncomponenten opgesteld en zijn de nodige wetten en besluiten geschreven om deze uniforme set doorheen alle sectoren van de sociale zekerheid voor werknemers te laten doorwerken ter vervanging van de bestaande, sectoreigen definities. Indien dergelijke gegevens voor de vermelde doeleinden benodigd worden over een andere referentieperiode dan een veelvoud van trimesters, zullen rekenregels worden toegepast die, rekening houdend met de via de onmiddellijke aangifte gekende data van begin en einde van de arbeidsovereenkomst, de gegevens binnen het trimester situeren op de meest voordelige wijze voor de sociaal verzekerde. Wanneer voor de berekening van een uitkering van sociale zekerheid loon- en arbeidstijdgegevens worden benodigd m.b.t. periodes waarvoor nog geen trimestriële aangifte aan de RSZ is verricht, worden de ontbrekende gegevens meegedeeld als bijlage bij de aangifte van het sociaal risico, maar opnieuw op een wijze dat ze bruikbaar zijn voor alle vermelde doeleinden.

De multifunctionele aangifte zal op een elektronische wijze ingezameld worden, zoals reeds merendeels het geval is met de huidige RSZ-aangifte. De periodieke aangifte, die grote volumes bevat en waarvoor een zeker tijdsverloop aanvaardbaar is tussen de periode waarop de gegevens betrekking hebben en het aangiftemoment, kan geschieden via magnetische dragers (magneetband, diskette, ...) of via file transfer over een telematica-netwerk. Een doelmatig gebruik van de onmiddellijke aangifte daarentegen vereist dat het tijdsverloop tussen de gebeurtenis die wordt aangegeven en het ogenblik waarop deze informatie via het netwerk van de Kruispuntbank beschikbaar is, zo klein mogelijk wordt gehouden. Daarom zal deze aangifte enkel kunnen geschieden via telematicamiddelen, zoals dit reeds gebeurt voor de onmiddellijke aangifte in de bouw-, uitzendkrachten- en busvervoersector (zie punt 2.1.9.).

Door de eenmalige, multifunctionele aangifte worden de werkgevers eens te meer ontlast van overbodige, meervoudige administratieve formaliteiten. Eenmaal de gegevens aangegeven aan de RSZ, hetzij via de onmiddellijke aangifte, hetzij via de periodieke aangifte, zullen deze via het netwerk van de Kruispuntbank beschikbaar zijn voor alle instellingen van sociale zekerheid en voor de fiscus. Concreet zullen een 20-tal van papieren formulieren bestemd voor de instellingen van sociale zekerheid of de fiscus waarmee gegevens worden opgevraagd inzake tewerkstelling, lonen of arbeidstijden van werknemers kunnen worden afgeschaft en een 30-tal worden herleid tot gemiddeld 1/3 van het aantal rubrieken. Men denke aan de arbeidsbewijzen in de sector werkloosheid, de inlichtingenbladen voor arbeidsongeschikten en de 281.XX-formulieren bestemd voor de fiscus.

De werkgevers zullen ook niet langer worden geconfronteerd met instructies afkomstig van verschillende overheidsinstanties aan de hand waarvan ze dezelfde historische loon- en arbeidstijdinformatie telkens moeten herinterpreteren in functie van verschillende reglementeringen.

Voor de overheid zal de eenmalige, multifunctionele aangifte leiden tot efficiëntiewinst doordat de gegevens nog slechts éénmaal worden ingezameld, verwerkt en gecontroleerd volgens een onderlinge taakverdeling. Meervoudig werk en meervoudige gegevensopslag worden aldus vermeden, waardoor heel wat energie en kosten kunnen bespaard worden. Bovendien zal door

een eenvoudige en duidelijke conceptie van de multifunctionele aangifte de gegevenskwaliteit inzake lonen en arbeidstijden gevoelig kunnen verbeterd worden, waardoor een snelle en correcte afhandeling van de administratieve dossiers bevordert wordt.

Doordat de informatie over de tewerkstelling, de lonen en arbeidstijden systematisch op één plaats wordt ingezameld, en wel op een meer analytische en elektronische wijze, en bovendien bepaalde gebeurtenissen zoals aanwerving, wijziging van arbeidsregime of ontslag onmiddellijk worden aangegeven, zullen de sociale beleidsvoerders nog sneller kunnen beschikken over preciezer tewerkstellings- en loonstatistieken.

2.2.3. Het bevorderen van elektronisch gegevensverkeer tussen sociaal verzekerden en werkgevers enerzijds en instellingen van sociale zekerheid anderzijds

Een belangrijke nieuwe opportuniteit is de mogelijkheid tot een aanzienlijke toename van het elektronisch gegevensverkeer via telecommunicatie tussen individuele sociaal verzekerden en hun werkgevers enerzijds en de instellingen van sociale zekerheid anderzijds. De voorwaarden hiertoe zijn meer dan ooit aanwezig. De internettechnologie en de technologie van vocale servers is aan een lage kost en op een zeer gebruiksvriendelijke wijze beschikbaar voor de eindgebruiker. Elke sociaal verzekerde beschikt met zijn sociale identiteitskaart over een elektronisch en visueel leesbaar document waarop zijn uniek identificatienummer van de sociale zekerheid staat vermeld, en aan de hand waarvan hij zich eenduidig kan identificeren. Het elektronisch uitlezen van dat nummer kan zelfs worden bewezen aan de hand van een elektronisch certificaat dat daarbij wordt gegenereerd. Binnen de sociale zekerheid bestaat tenslotte, in afwachting van een meer algemene regeling die echter slechts in de loop van 1999 wordt verwacht, een wettelijke regeling voor het toekennen van rechtsgeldigheid aan elektronische handtekeningen die worden geplaatst aan de hand van certificaten afgeleverd door een door de Kruispuntbank erkende certificatie-instelling. Dit vormt de basis voor een beveiligd en juridisch bewijskrachtig elektronisch gegevensverkeer.

Een eerste concrete toepassing van dergelijke interactieve elektronische gegevensuitwisseling tussen de werkgevers en de RSZ werd reeds beschreven in punt 2.1.9. Maar eigenlijk kunnen alle administratieve formaliteiten voor sociaal verzekerden of hun werkgevers, die ondanks de hoger beschreven elektronische gegevensuitwisselingen nog noodgedwongen zullen moeten worden verricht, zoals de mededeling van een arbeidsongeval of van het feit dat iemand werkloos wordt, langs elektronische weg geschieden. Sociaal verzekerden zouden langs dezelfde elektronische weg basisinformatie kunnen bekomen over de stand van hun dossiers. Ook werkgevers zouden over personen die hun sociale identiteitskaart ter beschikking hebben gesteld minimale, niet-privacygevoelige informatie elektronisch kunnen opvragen bij de instellingen van sociale zekerheid, i.p.v. deze te moeten opvragen via papier of telefoon. Zo zou een werkgever die een persoon wenst aan te werven, bijvoorbeeld elektronisch te weten kunnen komen op welke bijdrageverminderingen de aanwerving een recht zou kunnen openen.

De telecommunicatie-infrastructuur en de basisdiensten voor dergelijke ontwikkeling zijn beschikbaar. De sociale parastatalen zijn onderling verbonden via een extranet, waarover zij onderling elektronische post kunnen uitwisselen en mekaars documentaire informatiesystemen raadplegen. Dat extranet beschikt over een beveiligde verbinding met het internet en andere extranets zoals Isabel (een extranet tussen banken en ondernemingen) en Publilink (een extranet

beheerd door het Gemeentekrediet, waarop de meeste gemeenten en OCMW's zijn aangesloten), zodat de sociale parastatalen ook bereikbaar zijn voor en zelf elektronisch informatie kunnen uitwisselen met de personen aangesloten op deze netwerken. Binnen dat extranet bestaat de faciliteit om elektronische handtekeningen te verifiëren.

2.3. Naar een strategisch gebruik van informatietechnologie in de sociale zekerheid ?

De totnogtoe beschreven toepassingen tonen de voordelen aan die een gecoördineerde informatisering en de inschakeling in een gezamenlijk netwerk van de instellingen van sociale zekerheid biedt op het vlak van de administratieve processen en het ontwerpen, plannen en besturen ervan. Dossiers kunnen sneller en juist worden behandeld, de administratieve lasten en kosten worden verminderd ... Het accent ligt aldus op de inzet van informatiesystemen ter ondersteuning van een efficiënte werkorganisatie.

Door de erg snelle evolutie van de mogelijkheden geboden door de informatietechnologie en de toenemende interactie tussen systemen via de uitbouw van netwerken ontstaan evenwel niet enkel enorme kansen om informatietechnologie in te zetten op organisatorisch vlak, maar ook op strategisch vlak. Hierbij gaat het dan niet meer alleen om het verhogen van de efficiëntie van bepaalde processen en hun besturing, maar om het gericht aanwenden van de informatiesystemen met het oog op het behalen of behouden van strategische voordelen.

Strategische informatiesystemen kunnen zowel invloed uitoefenen op het niveau van de individuele instellingen (competitieve strategische informatiesystemen) als van de sociale zekerheid in haar geheel (coöperatieve strategische informatiesystemen). Competitieve strategische informatiesystemen strekken ertoe voor de eigen instelling van sociale zekerheid strategische voordelen te behalen of te behouden t.o.v. concurrerende instellingen en kunnen bijvoorbeeld leiden tot klantenbinding.

Interessanter in het kader van de sociale zekerheid, waarbinnen de betrokken instellingen zich niet in de eerste plaats concurrentieel tot elkaar dienen te verhouden, maar voorbestemd zijn om samen te werken met het oog op een optimale sociale bescherming van de bevolking, zijn de voordelen die kunnen worden bekomen voor het systeem in zijn geheel. Door een coöperatief strategisch gebruik van de informatietechnologie kunnen nieuwe diensten worden gecreëerd, die de service aan de sociale verzekerden en de sociale beleidsvoerders kunnen verhogen, kan de levenscyclus van de diensten worden verkort, zodat beter kan worden ingespeeld op zich wijzigende sociale behoeften, en kunnen door samenwerking schaalvoordelen worden behaald.

In het kader van dit artikel zou ik mij willen beperken tot een aantal voorbeelden van nieuwe diensten die gericht zijn op een betere service aan de sociaal verzekerden. In de eerste plaats biedt het netwerk van de sociale zekerheid enorme mogelijkheden ter ondersteuning van een efficiëntere informatieverstrekking aan en begeleiding van sociaal verzekerden. Het gebruik van het netwerk laat vooreerst dienstverlening toe op andere plaatsen dan waar de gegevens zich fysisch bevinden. Dit was niet het geval zolang er met papieren dossiers werd gewerkt. Bovendien kan de informatieverstrekking en begeleiding veel meer worden toegespitst op de individuele situatie van de betrokkene. De gegevens i.v.m. deze situatie kunnen immers via het netwerk betrokken worden en gebruikt worden door adviesondersteunende computertoepassingen, waardoor aan de betrokkene inlichtingen kunnen worden verschaft die

optimaal zijn afgestemd op zijn concrete toestand. Voor bepaalde soorten vragen zou de betrokkene zelfs zelf, vb. via het internet van bij hem thuis, basisondersteuning moeten kunnen krijgen.

Een tweede voorbeeld van een mogelijke, nieuwsoortige dienstverlening aan de sociaal verzekerde is het gebruik, door de instellingen van sociale zekerheid, van hun onderling gekoppelde informatiesystemen om pro-actief op te treden ten opzichte van de verzekerden. Hoger werden reeds een aantal voorbeelden gegeven van automatische mededelingen van bepaalde evenementen (vb. adreswijziging, geboorte, overlijden, wijziging burgerlijke staat,...) op basis waarvan instellingen van sociale zekerheid automatisch kunnen overgaan tot bepaalde acties. In een aantal gevallen zou het zelfs mogelijk zijn dat instellingen van sociale zekerheid op basis hiervan op eigen initiatief de toekenning van bepaalde rechten voorstellen aan de sociaal verzekerden. Voer voor sociologen is dan natuurlijk de vraag of men de sociale zekerheid ten aanzien van de sociale verzekerden op die wijze niet dreigt voor te stellen als een dermate evidentie dat de waarde ervan niet afdoende meer wordt geapprecieerd en de verwachtingen van de verzekerden ten aanzien van het systeem onhaalbaar hoog komen te liggen. In elk geval moet het mogelijk zijn om in het algemeen profielen op te stellen van groepen van personen die op basis van de beschikbare informatie rechten zouden moeten kunnen laten gelden op sociale zekerheidsuitkeringen, maar dat blijkbaar niet doen. Op basis van deze profielen kunnen dan doelgroepen specifiek worden benaderd met informatie of drempelverlagende maatregelen om hun rechten wel te laten gelden.

2.4. Te vermijden nadelen voor de sociaal verzekerde bij de informatisering van de sociale zekerheid

De eerlijkheid gebiedt mij niet alleen de voordelen te beschrijven die voor de sociaal verzekerden voortvloeien uit een gecoördineerd elektronisch informatiebeheer binnen de sociale zekerheid. Indien geen gepaste maatregelen worden getroffen, kan dergelijk elektronisch informatiebeheer ook leiden tot een aantal nadelen. Het is dan ook de verantwoordelijkheid van de instellingen van sociale zekerheid om deze nadelen te vermijden. Een eerste risico betreft uiteraard onrechtmatige inbreuken op de persoonlijke levenssfeer van de sociaal verzekerden. De structurele, organisatorische en technische veiligheidsmaatregelen die binnen de sociale zekerheid zijn getroffen om dit te vermijden staan uitvoerig beschreven in het recentste activiteitenverslag van de Kruispuntbank. Belangrijk is evenwel dat door alle instellingen van sociale zekerheid permanente aandacht wordt besteed aan deze maatregelen, en er in het bijzonder voor wordt gezorgd dat elke medewerker slechts toegang heeft tot die informatie die hij nodig heeft voor de uitvoering van de hem toegemeten taken en informatie niet langer wordt bijgehouden dan nodig.

Daarnaast moet ook vermeden worden dat het hele systeem voor de sociaal verzekerden intransparant wordt. Doordat informatie tussen de instellingen van sociale zekerheid elektronisch wordt uitgewisseld, en dus steeds minder bij de sociaal verzekerden of hun werkgevers wordt betrokken, verminderen uiteraard ook de controlemomenten van de sociaal verzekerden op de juistheid van de verwerkte informatie. Daarom is het van groot belang dat de instellingen van sociale zekerheid bijzondere aandacht hechten aan de uitvoering van de informatie- en motiveringsplicht die in een aantal reglementeringen is voorzien wanneer beslissingen worden genomen op basis van de in het netwerk beschikbare gegevens. Daarbij moet aan de sociaal

verzekerden niet enkel een inzicht worden verstrekt in de feitelijke gegevens en de regelgeving waarop men zich heeft gebaseerd bij het nemen van de beslissingen, maar idealiter ook in de bronnen waar men de gegevens heeft betrokken. Zo niet dreigt de sociaal verzekerde helemaal niet meer te weten tot wie hij zich moeten richten om bepaalde foute informatie te verbeteren.

3. De responsabilisering van de sociale parastatalen

3.1. Stand van zaken

Reeds sedert 1990 dringt de leiding van de sociale parastatalen bij de Regering aan op de instelling van een nieuw werkkader, dat hen meer bestuursruimte en verantwoordelijkheid geeft om de beleidsdoelstellingen zo efficiënt mogelijk te bereiken en gepast in te kunnen spelen op de steeds sneller evoluerende sociaal-economische werkelijkheid. Deze vraag is des te meer te begrijpen daar de publieke sector, niet enkel in België, maar in alle landen van de Europese Unie, wordt geconfronteerd met een aantal mutaties die de werkingsomstandigheden fundamenteel beïnvloeden: een hernieuwde aandacht voor begrippen als productiviteit en rentabiliteit, de noodzaak om meer rekening te houden met de belangen van de gebruikers, de internationalisering van de concurrentie, ..

Na vele jaren denk- en vergaderwerk, werd aan de vraag van de parastatalen gestalte gegeven door de uitvaardiging van het kaderwetbesluit van 3 april 1997 houdende maatregelen met het oog op de responsabilisering van de openbare instellingen van sociale zekerheid. Dit besluit (met kracht van wet) biedt de sociale parastatalen de mogelijkheid in te treden in een nieuw werkkader door de afsluiting van een bestuursovereenkomst met de Regering. Door het koninklijk besluit dat de eerste bestuursovereenkomst van een parastatale bekrachtigt, wordt deze parastatale formeel omgevormd tot een openbare instelling van sociale zekerheid, die niet meer ressorteert onder de wet van 16 maart 1954 betreffende de controle op sommige instellingen van openbaar nut, maar wel onder het voormelde kaderwetbesluit.

Op dit ogenblik heeft nog geen enkele sociale parastatale een bestuursovereenkomst met de Regering onderhandeld, laat staan afgesloten. Dit heeft voornamelijk te maken met het feit dat het nieuwe werkkader vervat in het kaderwetbesluit slechts echt toepasbaar is mits een aantal uitvoeringsbesluiten zijn uitgevaardigd, o.a. inzake het statuut van het personeel, de begroting en de rekeningen, en de taakuitvoering door de regeringscommissarissen en de revisoren. Deze besluiten zijn inmiddels allemaal uitgewerkt, waar nodig syndicaal overlegd, en goedgekeurd door de Ministerraad. Het advies van de Raad van State is gevraagd binnen een stricte termijn. Alles laat dus voorzien dat deze besluiten de volgende maanden zullen worden uitgevaardigd en de eerste bestuursovereenkomsten zullen kunnen worden onderhandeld in het najaar.

Het nieuwe werkkader is gebaseerd op volgende principes:

- duidelijke afspraken, tussen elke openbare instelling van sociale zekerheid en de Regering, van gekwantificeerde doelstellingen inzake efficiëntie en kwaliteit met betrekking tot de uitvoering van de wettelijke opdrachten van de instelling, en van de middelen die daartoe ter beschikking worden gesteld;
- een grotere bestuursruimte voor de instellingen, voornamelijk op het vlak van het personeels- en financieel beleid, door de vereenvoudiging van diverse administratieve procedures en de versterking van de rol van het beheersorgaan, evenwel gekoppeld aan

- de versterking van de rol en de opdracht van de regeringscommissaris;
- een grotere verantwoordelijkheid van de sociale parastatalen door de koppeling van de mate van naleving van de doelstellingen aan een systeem van positieve en negatieve sancties.

Concreet worden deze principes als volgt vertaald:

3.1.1. De bestuursovereenkomst

Tussen elke openbare instelling van sociale zekerheid en de Regering wordt een bestuursovereenkomst gesloten, die volgende aangelegenheden regelt:

- de beschrijving van de concrete taken die de instelling op zich neemt ter vervulling van de opdrachten die haar door of krachtens de wet of bij Regeringsbelissing zijn toevertrouwd;
- de gekwantificeerde doelstellingen inzake efficiëntie en kwaliteit die moeten worden bereikt bij de uitvoering van deze taken;
- in de mate dat de instellingen rechtstreeks contact hebben met het publiek, de gedragsregels ten aanzien van het publiek;
- de methodes voor het meten en het opvolgen van de mate waarin de doelstellingen en gedragsregels worden nageleefd;
- de berekeningswijze en de vaststelling van de beheerskredieten die voor de uitvoering van deze taken ter beschikking worden gesteld;
- de berekeningswijze en de vaststelling van het maximaal bedrag aan personeelskredieten dat betrekking heeft op statutaire ambtenaren;
- de positieve sancties voor de instelling bij naleving van de verbintenissen uit de bestuursovereenkomst;
- de oplossende maatregelen of sancties bij niet-naleving door één der partijen van haar verbintenissen uit hoofde van de bestuursovereenkomst.

De Staat wordt bij de onderhandelingen en het sluiten van de bestuursovereenkomst en de opeenvolgende wijzigingen vertegenwoordigd door de voogdijminister van de betrokken parastatale, bijgestaan door de Minister van Begroting, voor wat betreft de bepalingen met financiële of budgettaire draagwijdte, en door de Minister van Ambtenarenzaken voor wat de bepalingen betreft die onder zijn bevoegdheid ressorteren.

De openbare instelling van sociale zekerheid wordt bij de onderhandelingen vertegenwoordigd door een delegatie bestaande uit een aantal stemgerechtigde beheerders, de leidend ambtenaar en de adjunct-leidend ambtenaar. Het ontwerp van bestuursovereenkomst wordt voor overleg voorgelegd aan het tussen- of basisoverlegcomité, dat tijdens de onderhandelingen op de hoogte wordt gehouden van het verloop ervan.

De bestuursovereenkomst wordt goedgekeurd door het beheersorgaan van de instelling en door een in Ministerraad overlegd koninklijk besluit.

Elk jaar wordt de uitvoering van de bestuursovereenkomst getoetst. Het resultaat van deze toetsing heeft belangrijke gevolgen voor de openbare instelling van sociale zekerheid, omdat hiervan het al dan niet toepassen van positieve (zoals het toekennen van een variabele toelage

aan het personeel) of negatieve sancties afhankelijk wordt gesteld. Deze toetsing wordt voorbereid door een overleg tussen de regeringscommissarissen, het beheersorgaan van de instelling en de leidend ambtenaar. De resultaten van dit overleg worden neergelegd in een tegensprekelijk en gemotiveerd verslag. Naar aanleiding van de jaarlijkse toetsing kan de bestuursovereenkomst aangepast worden aan gewijzigde omstandigheden maar enkel met toepassing van de in de overeenkomst vastgelegde parameters. Indien aanpassingen nodig zijn om andere redenen dient de normale procedure te worden gevolgd.

Gezien zowel de Staat als de parastatalen ervaring dienen op te doen met de methodiek van de bestuursovereenkomsten, wordt de eerste bestuursovereenkomst met elke instelling voor een beperkte duur van drie jaar gesloten. Na afloop van de eerste twee jaar wordt over de uitvoering ervan verslag uitgebracht aan de Ministerraad, die desgevallend kan beslissen om onmiddellijk te starten met de onderhandeling van een nieuwe bestuursovereenkomst.

De volgende bestuursovereenkomsten gelden voor een periode van 3 tot 5 jaar.

3.1.2. Het bestuursplan

Elke openbare instelling van sociale zekerheid dient een bestuursplan op te stellen, dat de doelstellingen en de strategie van de instelling op korte termijn en per dienst bevat, met het oog op het bereiken van de algemene doelstellingen vervat in de bestuursovereenkomst.

Daarnaast worden systematisch boordtabellen opgesteld. Dit zijn samenvattende rapporten van indicatoren die een kwantitatief inzicht geven in de mate waarin de openbare instelling van de sociale zekerheid bij haar taakuitvoering de overeengekomen doelstellingen bereikt. De boordtabellen bevatten indicatoren m.b.t. alle activiteitsdomeinen van de betrokken instelling. De Koning kan, met het oog op de onderlinge vergelijkbaarheid van de boordtabellen van onderscheiden instellingen, alle instellingen opleggen dezelfde indicatoren te gebruiken met betrekking tot activiteitsdomeinen die niet instellingspecifiek zijn. Alle sociale parastatalen hebben, krachtens een gezamenlijk initiatief, dergelijke boordtabellen reeds opgesteld.

3.1.3. De begroting

In de begroting van de openbare instellingen van sociale zekerheid zal voortaan een duidelijk onderscheid worden gemaakt tussen de kredieten die betrekking hebben op de sociale uitkeringen en voorzieningen enerzijds (de zgn. opdrachtenbegroting), en de beheerskredieten anderzijds (de zgn. beheersbegroting). Binnen de beheersbegroting wordt een verder onderscheid gemaakt tussen de personeelsuitgaven, de werkingsuitgaven en de investeringsuitgaven. De werkingsuitgaven worden nog verder ingedeeld in vaste en variabele uitgaven, waarbij de variabele uitgaven hetzij betrekking hebben op personeel hetzij op goederen en diensten. Op die manier wordt de transparantie van de begroting verhoogd.

Tot nog toe dienden de ontwerpen van begroting van de sociale parastatalen te worden goedgekeurd door de voogdijminister op gelijkkluidend advies van de Minister van Financien. Voortaan geschiedt een coördinatie van de opdrachtenbegrotingen in het kader van het globaal financieel beheer en worden de beheerskredieten op meerjarenbasis vastgelegd in bestuursovereenkomsten. Tegen deze achtergrond wordt de goedkeuring van de afzonderlijke

begrotingen van elke openbare instelling van sociale zekerheid versoepeld. De voorgedijminister keurt het ontwerp van begroting goed, voor zover de regeringscommissaris van begroting vaststelt dat het in overeenstemming is met de wets- en reglementsbepalingen en met de bepalingen van de bestuursovereenkomst met een budgettaire of financiële draagwijdte.

De overdracht van kredieten binnen de beheersbegroting van éénzelfde begrotingsjaar wordt versoepeld, voorzover dit strookt met de doelmatige uitvoering van de bestuursovereenkomst. Ook wordt voorzien in de systematische herinschrijving, in de beheersbegroting van het volgende jaar, van de investeringskredieten en de variabele werkingskredieten m.b.t. goederen en diensten die nodig zijn voor de uitvoering van het programma van de investeringen. Op die manier kan worden gewaarborgd dat omtrent het tijdstip en de financieringswijze van de investeringen kan worden beslist op basis van economische criteria i.p.v. op grond van de op jaarbasis beschikbare begrotingskredieten en de aard ervan.

3.1.4. Het personeel

Het vaststellen van het statuut van de personeelsleden in dienst van de sociale parastatalen blijft een bevoegdheid van de Koning. Het statuut van de personeelsleden zal in belangrijke mate blijven verwijzen naar de bepalingen die gelden voor het gehele federale openbaar ambt, maar hiervan afwijken waar dit nodig is om een personeelsbeleid te kunnen voeren dat past binnen de bestuursautonomie. Bovendien is voorzien dat bij de wijziging van de bepalingen m.b.t. het federaal openbaar ambt in het algemeen waarnaar in het statuut van het personeel van de openbare instellingen van sociale zekerheid wordt verwezen, telkens wordt nagegaan of deze wijzigingen in overeenstemming zijn met de bedoelingen die ten grondslag liggen aan het toekennen van een zekere bestuursautonomie, vooraleer ze op het personeel van deze instellingen van toepassing worden verklaard.

Het kaderwetbesluit bepaalt dat het beheersorgaan van elke sociale parastatale bevoegd is om de personeelsformatie autonoom vast te stellen. De personeelsformatie wordt voortaan bovendien in de eerste plaats opgesteld onder verwijzing naar functies, eerder dan naar graden of rangen. Dit bevordert de mogelijkheden tot een modern human resources management gebaseerd op inhoudelijke functieomschrijvingen. De personeelsformatie dient uiteraard in overeenstemming te zijn met de terzake geldende wets- en reglementsbepalingen en de bepalingen uit de bestuursovereenkomst met betrekking tot de personeelskredieten. De regeringscommissaris van begroting waakt over deze overeenstemming. Het vaststellen van de personeelsformatie door het beheersorgaan houdt automatisch de mogelijkheid in om de erin opgenomen betrekkingen te bezetten in overeenstemming met de in de bestuursovereenkomst voorziene kredieten.

Het kaderwetbesluit bevestigt uitdrukkelijk dat de statutaire tewerkstelling de regel blijft in de openbare instellingen van sociale zekerheid. Voor het voldoen aan uitzonderlijke en tijdelijke personeelsbehoeften, voor de vervanging van personeelsleden gedurende perioden van tijdelijke, gehele of gedeeltelijke afwezigheid en voor de vervulling van bijkomende of specifieke opdrachten kunnen de sociale parastatalen, zoals de andere federale overheidsdiensten, echter beroep doen op contractuelen. Tenslotte wordt aan de parastatalen ook de mogelijkheid geboden om, binnen de grenzen van de personeelsformatie, contractueel personeel aan te werven voor de uitvoering van taken op het vlak van informatica die een gespecialiseerde kennis of ervaring van niveau 1 of 2+ vereisen, voorzover alle gewone wervings-, mobiliteits- of bevorderingsproce-

dures niet het benodigde resultaat hebben opgeleverd.

3.1.5. De regeringscommissarissen

Het toekennen van een grotere bestuursruimte aan de sociale parastatalen gaat gepaard met een versterking van de rol van de regeringscommissarissen. De controle op elke openbare instelling van sociale zekerheid wordt uitgeoefend door bemiddeling van twee regeringscommissarissen die de Koning benoemt, de ene op voordracht van de voogdijminister, de andere op voordracht van de Minister van Begroting. De regeringscommissaris van begroting staat tevens ter beschikking van de Minister van Ambtenarenzaken.

In een systeem waarbij de openbare instellingen van sociale zekerheid bestuursovereenkomsten afsluiten met de Staat, en binnen dat kader een zekere bestuursautonomie verwerven, blijft de rol van de regeringscommissarissen echter niet langer beperkt tot controle, maar moeten de regeringscommissarissen voornamelijk worden gezien als de vertegenwoordigers van een andere partij in een contractuele relatie, waarbij beide partijen gezamenlijk streven naar het bereiken van de vooropgestelde doelstellingen op de meest efficiënte manier. Dit impliceert een grotere betrokkenheid van de regeringscommissarissen bij de werking van de instelling en het opnemen, door deze laatsten, van een aantal verantwoordelijkheden inzake het tijdig aangeven van risico's tot niet-naleving van de bestuursovereenkomst. Aan de Koning wordt de bevoegdheid toevertrouwd om de uitoefening van de opdracht van de regeringscommissarissen in deze zin verder te preciseren. Daarbij kan ook aandacht worden besteed aan de taakverdeling tussen de regeringscommissarissen.

3.2. De verwachte voordelen voor de sociaal verzekerden

Het beschreven nieuwe werkkader is een eerste belangrijke stap om de sociale parastatalen de nodige bestuursruimte te bieden om een doeltreffende werking te waarborgen en permanent te verbeteren. Het garanderen van de beleidseffectiviteit, d.i. de mate waarin het beleid bijdraagt tot de verwezenlijking van de doeleinden die in de wetgeving en de beleidsvoering worden nagestreefd, behoort uiteraard tot de verantwoordelijkheid van de politieke overheden. Maar voor de sociale parastatalen wordt met dit nieuwe werkkader een belangrijke stap gezet om hen toe te laten hun verantwoordelijkheid op te nemen inzake de bestuurlijke efficiëntie, d.i. de wijze waarop een organisatie de doeleinden tracht te realiseren.

Het nieuwe werkkader zou moeten leiden tot een efficiëntere bedrijfsvoering door de sociale parastatalen, een grotere mate van kostenbewustheid, een betere arbeidssatisfactie bij het personeel en snellere besluitvormingsprocedures. Dit alles moet op zijn beurt dan weer leiden tot een doeltreffendere en kwaliteitsvollere dienstverlening aan de sociaal verzekerden.

In de bestuursovereenkomst van elke instelling zal overigens duidelijk worden vastgelegd welke concrete objectieven de instelling moet halen, zowel op het vlak van de performantie als van de kwaliteit, en meer bepaald op het vlak van de dienstverlening aan en de gedragsregels t.o.v. de sociaal verzekerden. Deze objectieven zullen in de bestuursovereenkomst worden vertaald in kwantitatieve criteria, die gemakkelijk kunnen worden gemeten (vb. gemiddelde maximale doorlooptijd van een dossier). De objectieven worden t.a.v. de sociaal verzekerden publiek gemaakt door de publicatie van het koninklijk besluit dat de bestuursovereenkomst bekrachtigt.

De individuele sociale verzekerde zal deze objectieven weliswaar niet in concreto kunnen afdwingen, maar in globo zullen de sociale parastatalen ze wel dienen te bereiken willen zij recht hebben op de voorziene positieve sancties.

Het beleidsinstrument dat aan de basis zal liggen van dit meetproces zijn de boordtabellen, die de sociale parastatalen inmiddels allen hebben ontwikkeld vanuit hun streven naar permanente verbetering van het beheer en de kwaliteit van de dienstverlening. Deze boordtabellen geven een inzicht in de relatie tussen de doelstellingen (in termen van operationele normen), de toegewezen en gebruikte middelen (in termen van kosten) en de gerealiseerde dienstverlening (in termen van bereikte resultaten). Zij bieden aan de verantwoordelijken van de sociale parastatalen de mogelijkheid een permanent overzicht te hebben in de mate waarin de vooropgestelde objectieven al dan niet worden bereikt, en in de factoren die kunnen worden beïnvloed om de toestand bij te sturen.

Selectieve bibliografie

M.b.t. de informatisering van de sociale zekerheid

- <http://ksz-bcss.fgov.be>
- KRUIPUNTBANK VAN DE SOCIALE ZEKERHEID, *Activiteitenverslag 1996-1997*, Brussel, Kruispuntbank van de Sociale Zekerheid, 1998, 428 p.
- KRUIPUNTBANK VAN DE SOCIALE ZEKERHEID, *De SIS-kaart*, Brussel, Kruispuntbank van de Sociale Zekerheid, 1998, 81 p.

M.b.t. de responsabilisering van de sociale parastatalen

- Koninklijk besluit houdende maatregelen met het oog op de responsabilisering van de openbare instellingen van sociale zekerheid, met toepassing van artikel 47 van de wet van 26 juli 1996 tot modernisering van de sociale zekerheid en tot vrijwaring van de leefbaarheid van de wettelijke pensioenstelsels, *B.S.*, 30 april 1997, 10467.